

Zpravodaj Klubu čtenářů Bohumila Hrabala

N Y M B U R S K Ý

číslo 51
PÁBITEL

Hrabalovy ostře sledované Kostomlaty

„Je mi velkou ctí, že vás mohu přivítat na dosud nevýznamném a téměř zapomenutém nádraží v Kostomlatech. Ríkám - dosud - záměrně, neboť tímto okamžikem se vše změní a železniční stanice Kostomlaty nad Labem vstoupí podruhé do historie.

Poprvé to bylo v roce 1965, kdy vyšla kniha Bohumila Hrabala *Ostře sledované vlaky*, následně pak v roce 1966, kdy toto dílo, odehrávající se v Kostomlatech, převedl do filmové podoby Jiří Menzel. Jenže film začal být spojován se stanicí v Loděnicích, kde byl natočen, a Kostomlaty opět upadly v zapomnění. Dnes, jak s oblibou pan Hra-

bal říkal, se nemožné stane skutekem. Na staniční budově v Kostomlatech se zaskví pamětní deska Bohumilu Hrabalovi a jeho *Ostře sledovaným vlakům*. Od teď budou cestující z vlaků vyhlížet, aby tuto desku uviděli, a do Kostomlat se začnou sjíždět milovníci Hrabala a železnice. Konečně vy všichni, kteří jste dnes přijali naše pozvání, jste toho živým důkazem.“

Tak zahájil slavnost odhalení pamětní desky Bohumilu Hrabalovi a jeho *Ostře sledovaným vlakům* v železniční stanici Kostomlaty nad Labem předseda Klubu čtenářů Bohumila Hrabala Jan Řehounek.

Pokračování na str. 2

Dokončení ze str. 1

Tolik lidí – odhadem tak tři sta - se v Kostomlatech už dlouho nesešlo. Nádražičko se zcela zaplnilo - volné zůstaly pouze průjezdné koleje. A to ještě další přijeli speciálně vypraveným Polabským motoráčkem. Vítaly je „hospodské“ písně – takové by se Bohumilu Hrabalovi líbily – v podání dua Kamil Uher (harmonika) a Zdeněk Baštecký (vozembouch), u ještě zahalené desky stáli čestnou stráž příslušníci klubu vojenské historie.

S úvodním slovem vystoupili člen představenstva a. s. České dráhy Dr. Roman Štěrba, hejtman Středočeského kraje ing. Miloš Petera a starostka obce Kostomlaty ing. Romana Hradilová. O tom, jak se myšlenka „proslavení kostomlatského nádraží“ rodila, hovořil ing. Karel Otava. Po slavnostní fanfáře zatroubené hornist-

kami Kristýnou Pecháčkovou a Zuzanou Vaněčkovou odhalila pamětní desku paní starostka Hradilová.

Následně se perón stal improvizovaným divadelním jevištěm – členové divadelního spolku Hálek z Nymburka pod vedením Vítka Špinky sehráli několik scén ze své drammatizace Ostře sledovaných vlaků.

Následovalo otevření „koutu Bohumila Hrabala“ v čekárně, jemuž mezi historickými rekvizitami staniční kanceláře – trezorem, kolíčkovou ústřednou, pákovým stávkem a jarmarou s lucernami – dominuje nefalšované přednostenské kanape. Panely na zdí informují o působení Bohumila Hrabala v roli výpravčího ve zdejší stanici.

Aby kanape dostalo svému dějinnému významu, ujal se Karel Otava role pana výpravčího Hubičky a knihovnice Lenka Michálková nastavila jako pokladní Zde-

nička své „pozadí“ pro razítko, které s podobou Miloše Hrmu bylo pro tuto příležitost vyrobeno.

Na zadeček ovšem razítko posloužilo až poté, co si všichni zájemci nechali orazítkovat pěkný pamětní list.

Byla také vyhodnocena výtvarná soutěž dětí na téma Ostře sledované vlaky. Vítězi se stali Jan Čemus a David Veselík ze 7. třídy s trojrozměrným modelem nádraží a vlaku, cenu za neoriginálnější dílo obdržel rovněž sedmák Vítězslav Macháček za maňaska – pana výpravčího Hubičku.

Odpoledne bylo ukončeno odjezdem herecké družiny a zbytku účastníků rychlíkem R 949 „Bohumil Hrabal“. Ten tady zastavil mimořádně, jen k této příležitosti. Symbolicky ho vypravil výpravčí Hubička v podání hálkovského herce Milana Kubáta (kostomlatského občana).

JAK TO BYLO S PAMĚTNÍ DESKOU

Vše začalo v pondělí 13. prosince 2004, kdy byla z iniciativy výpravčího a člena Klubu čtenářů Bohumila Hrabala Václava Pokorného odhalena pamětní deska Bohumilu Hrabalovi v železniční stanici Dobrovice. Již tehdy bylo vysloveno přání odhalit desku i ve stanici Kostomlaty.

V průběhu dalších let bylo ze strany Českých drah několikrát deklarováno, že staniční budova v Kostomlatech projde rekonstrukcí. Politickými hrátkami se střídáním šéfů na drahách k tomu bohužel nedošlo.

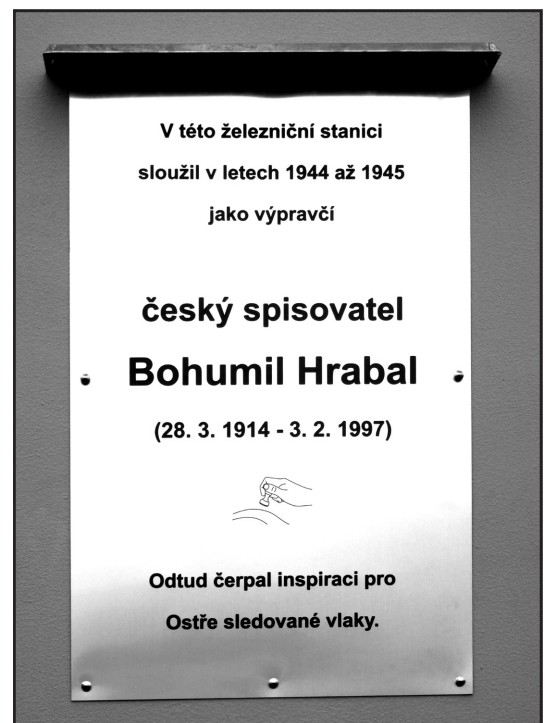
Když se v Nymburce začalo mluvit o přípravách oslav stého výročí narození Bohumila Hrabala, napsal předseda Klubu čtenářů Bohumila Hrabala Jan Řehounek na České dráhy, že by nebylo důstojné dávat pamětní desku na oprýskanou fasádu, a tedy by bylo nanejvýš žádoucí s opravou nádraží pohnout. Protože se opět nic nedělo, obrátil se na ing. Karla Otavu, celoživotního prosazovatele pozitivních věcí na železnici, nyní poradce na Správě železniční dopravní cesty, s prosbou o postrčení na příslušných místech.

A jak bylo již s radostí konstatováno, neuvěřitelné se stalo skutkem: budova železniční stanice v Kostomlatech nakonec prošla částečnou rekonstrukcí – byla kompetentně zrekonstruována střední část objektu (pro zavěšení desky) včetně oken, perón a záchody. Podle slibu z nejvyšších drážních míst se má v rekonstrukci pokračovat na jaře 2015. Doufejme, že se s novým ministrem dopravy zase nezmění příslušní náměstci, kteří do toho mají co mluvit.

Při veřejném čtení z Ostře sledovaných vlaků 3. dubna 2014 v Kostomlatech vznikla místní občanská iniciativa pod vedením knihovnice Lenky Michálkové, která přesvědčila starostku a zastupitelstvo, aby byla z obecního rozpočtu zaplacen výroba pamětní desky. Zároveň děvčata z knihovny připravila texty a nechala vytvořit informační tabuli do čekárny.

Ve spolupráci Lenky Michálkové, Jana Řehounka, nové starostky Romany Hradilové, Karla Otavy a dalších lidí byl přichystán program, vyřízeny všechny potřebné formality, vybaven „kout Bohumila Hrabala“ v čekárně – historické kanape iniciativně dodal šéfredaktor Železničního obzoru Michal Mareš.

No a v sobotu 6. prosince konečně došlo ke slavnosti s odhalením pamětní desky Bohumilu Hrabalovi a jeho Ostře sledovaným vlakům.

„HRABAL JE LEPŠÍ SPISOVATEL, NEŽLI BYL VÝPRAVČÍ.“

Bohumil Hrabal a Kostomlaty

Psal se rok 1940 a student, kterého Němci tím, že zavřeli vysoké školy, zachránili před propadnutím, se kterým měl už dvojitě zkušenosti z reálky, aby se vyhnul totálnímu nasazení v Říši, stává se skladníkem Spotřebního a výrobního družstva železničních zaměstnanců v Nymburce. Jenže ani to protektorátní pracovní úřad nespokojilo, a tak 10. března 1942 přechází do činné služby jako pomocný traťový dělník v železniční stanici Nymburk hlavní nádraží a po čase i ve stanici Kostomlaty nad Labem, natírá dřevěný plot v nymburské stranici, podbíjí kolejnice, šlape drezínu traťmistroví... V prosinci 1943 se přihlašuje do kursu výpravčích v Hradci Králové. Po čtyřech měsících je jmenován elémem protektorátních drah neboli úřednickým čekatelem služební třídy II a spolu s dalšími čtyřmi mladíky, mezi nimiž je i jeho kamarád z Drahelic Miloš Mašek, je poslán jako záškolák do stanice Dobrovice. Tady se seznámil s přednostou Aloisem Němečkem, jenž chová vedle stanice holuby, výpravčímí Vojtěchem Krausem a Františkem Hubáčem a také s vrchním inspektorem Jindřichem Chmelcem. Pátého října 1944 složil teoretickou zkoušku v Hradci Králové a byl přidělen do železniční stanice Kostomlaty nad Labem.

Osmého prosince 1944 přijíždí do Kostomlat zkušební komise s již zmíněným obávaným inspektorem Chmelcem. Ten se budoucího výpravčího Hrabala zeptal, jak

zjistí, že se ke stanici blíží vlak. Očima, odpověděl. Správně. A kdyby byla mlha? položil základnou otázku inspektor. A Hrabal v parádní uniformě vyndal z kapsy bílý kapesník, položil jej vedle kolejnice, poklekl na koleno, položil ucho na kolejnici, chvíli naslouchal a pak inspektorovi odpověděl: Vlak číslo osm set čtyři projel právě Ka-

menným Zbožím. A inspektor Chmelec se vyděsil a řekl: Ve kterých předpisech jste to četl? A on odpověděl, že to viděl v americkém filmu – ve westernu s Gary Cooperem jako stopařem v hlavní úloze, který takhle zjišťoval, zda se blíží indiáni na mustanzích nebo kde je stádo buvolů. A Chmelec ho pochválil a řekl komisi, že z něj bude dobrý výpravčí, protože je háklivý na uniformu.

A dobrý výpravčí z něho byl, dokonce vyhlášený, protože když zastavovaly vlaky v Kostomlatech, cestující stahovali okénka, aby viděli na vlastní oči a ukázali i dětem toho výpravčího, který chodí v uniformě bos a vypravuje vlaky pískáním na prsty. A protože přes Kostomlaty jezdily německé ostře sledované vlaky přepravující vojenské transporty a v sousedním Stratově vyhodili odbojáři z Lysé nad Labem do povětří tankový ostře sledovaný muniční vlak, velitel SS mu přiložil pistoli ke spánku a chtěl ho zastřelit.

A ta láska k železničnímu povolání a všechny ty historky s holoubky pana přednosty, s Milošem Maškem, jehož jméno a jméno Hrabalovo dalo vzniknout literárnímu hrdinovi – Hrabal a Mašek: Miloš Hrna, historky s přetrženým kanapem a razítkováním zadečku slečny Zdeničky i ta pistole u spánku, to vše se zapsalo do paměti budoucího spisovatele, aby to později vetknul do povídky Kain a do vyprávění Fádni stanice a Dům, který se osvěžoval bleskem, aby to všechno v roce 1965 svojí geniální fantazií přetavil do Ostře sledovaných vlaků. To všechno proto, aby Kostomlaty nad Labem vstoupily do světové literatury.

A když už tam vstoupily a dobrovický pan přednosto Alois Němeček přečetl Ostře sledované vlaky, řekl na adresu svého někdejšího záškoláka: Ale ten Hrabal je lepší spisovatel nežli byl výpravčí!

O RAZÍTKOVÁNÍ SE MEZI LIDMI VYPRAVĚLO

Jediná pamětnice

Paní Helena Červená z Kostomlat je ve svých devadesáti letech, na něž mimochodem vůbec nevypadá, již jediná, kdo pamatuje Bohumila Hrabala jako výpravčího na zdejších nádražích.

„Jezdila jsem tehdy, ke konci války, denně do Prahy – byla jsem totálně nasazená v továrně JAWA na Pankráci. Odjížděla jsem ráno ve čtyři hodiny a vracela se večer, takže jsem doma moc nepobyla.

Výpravčího Hrabala jsem pochopitelně viděla – ve slušivé uniformě s pláštěnkou a v čepici francouzského typu s dýnkem. Prodával mi jízdenky, vypravoval vlaky. Blíž jsme se ale neznali. Ostatně uniformy mě nikdy neimponovaly.

Když jsem pak po letech viděla film Ostře sledované vlaky, vybavilo se mi, že jsem ho také viděla, jak ve stanici jednal s paní hraběnkou Černínovou a s mladou komtesou o vykládání z vagonů či nakládce cukrové řepy, která se sem z polí svážela. Přijížděly sem na koních ze dvora Šibice, který jim patřil.

K nějakým těm excesům pana výpravčího mohu jen říci, že se o nich ve vsi vypravovalo. Třeba mezi ženskými při draní peří. Že klekal do kolejiště a přikládal ucho

na kolejnice a poslouchal, jestli už se blíží vlak. Anebo o tom razítkování zadečku slečny pokladní. Oživilo se to po uvedení filmu, ale teď už to upadá v zapomenutí,“ vypráví paní Červená.

„Ale ten film mám moc ráda,“ dodává.

Knížka představuje známého i neznámého Hrabala

V nymburském Vlastivědném muzeu se ve čtvrtek 27. listopadu uskutečnilo slavnostní zakončení výstavy Bohumil Hrabal známý a neznámý. Tímto způsobem se vlastně v Nymburce symbolicky uzavřel rok, který byl věnován osobnosti a dílu zmíněného spisovatele. Při této příležitosti došlo „na domácí půdě“ k představení publikace nesoucí stejný název jako výstava. Autoři knížky Petr Šorm, František Sýkora a Jana Kavánová se především zaměřili na prezentaci dosud neznámých Hrabalových textů, korespondenci a vzpomínky několika jeho přátel. Patřili mezi ně například Karel Marysko, Susanne Roth, Josef Jíra, Milan Jankovič nebo Adolf Branald. Na více než 170 stránkách čtenáři najdou zajímavé informace o spisovatelově rodině a velké množství nepublikovaných nebo méně známých snímků. Texty i fotografie

většinou pocházejí z fondů Vlastivědného muzea, kde je uložena část spisovatelovy pozůstalosti.

Samotný prezentační program obohatila účast dvou pamětníků „starých časů“, tedy výtvarníka a grafika, a také žáka Vladimíra Boudníka, Oldřicha Hamery a souseda z osady Kersko Zdeňka Eliáše. Zejména první host se představil jako báječný a neúnavný vypravěč mnoha příběhů, které se nějakým způsobem dotýkaly Bohumila Hrabala. Díky tomu se posluchači ocitli ve známé pražské restauraci U Tygra, na libeňské hrázi věčnosti nebo v nemocnici Bulovka. Oldřich Hamera připomněl své první setkání s Hrabalovou tvorbou, kterou byla pohádka o krávi Kopretině a bejčkoví Doubkovi. Dále se řeč stočila na prozaika Karla Maryska, který byl inspirátorem mnoha Hrabalových příběhů. Zdeněk Eliáš nezůstal pozadu, rád

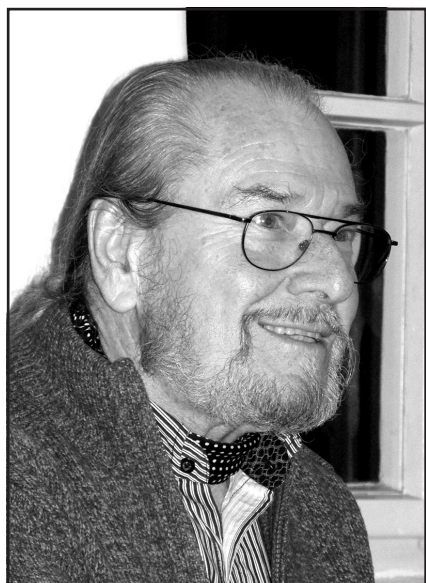
zavzpomínal na zhruba třicetileté sousedské soužití v Kersku, které přinášelo mnoho událostí. Spisovatel prý hlavně v posledních letech vždycky říkal: Ráno sebevražda, odpoledne jedno dvě piva a tak až do večera, nakonec večer Štědrý den, a ráno zase sebevražda... A k tomu všemu ty kočky, které už nedočkavě čekaly, až přijede z Prahy a přiveze jim nějaké krmení, popsal jednu ze situací Zdeněk Eliáš. Publicista Jan Řehounek zase objasnil problematický vztah Bohumila Hrabala k představitelům města za dob totality, který vyvrcholil tím, že spisovatel přemístil hrob své rodiny do Hradištká. Nová kniha je k dostání v muzeu, ve většině nymburských knihkupectví a lze ji také objednat na e-mailu: info@polabskemuzeum.cz, nebo písemně na adrese Polabské muzeum, Palackého 68, 290 55 Poděbrady.

Milan Čejka

Na besedě v nymburském muzeu se sešli dva pamětníci a blízcí přátelé Bohumila Hrabala. Z jejich vyprávění jsme zaznamenali několik postřehů, které mohou být pro širokou čtenářskou veřejnost zajímavé.

Sedávali jsme u jednoho stolu

Oldřich Hamera

S Bohumilem Hrabalem se Oldřich Hamera, výtvarník, grafik – jediný žák Vladimíra Boudníka, vydavatel samizdatové literatury, seznámil prostřednictvím Vladimíra Boudníka, s nímž pracoval v ČKD.

„Do té doby jsem od něj nečetl nic, kromě jedné pohádky, která se jmenovala Kopretina. Seznámení s ním, to bylo, jako když vám podává ruku Garry Cooper. Byl to úžasný člověk s obrovským charismatem...“

Potkával jsem se s ním třicet let. Sedávali jsme u jednoho stolu v hospodě a vyprávěli si příběhy a ty příběhy jsme i žili.

Ty příběhy, které psal, si nevymýšlel. Ty jsou odposlouchané, nebo jsou jeho vlastní. Některé z nich jsem prožil s ním a mohu na své svědomí prohlásit, že se staly tak, jak je napsal. U řady z těch neuvěřitelných historek dokonce ubíral, jak se říká, plyn. Říkal, že by tomu čtenáři neuvěřili, že by byl za sedmilháře...

On byl velké ucho, které v těch hospodských blábolech slyšelo život, nachá-

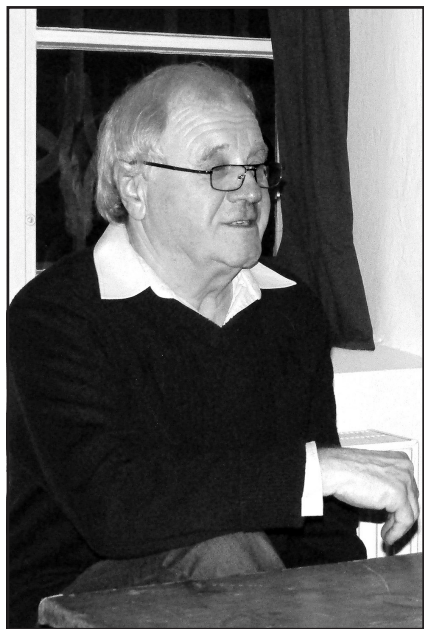
zel v nich onu perličku na dně. Když psal, pouštěl si k tomu muziku... najednou v něm vzplanula taková pýcha na to krásné slovo, které dokázal jako dítě zabalit do pleny krásné literatury...

Nikdy si nepřestanu vážit těch chvil, které jsem měl možnost s ním strávit při diskusích v hospodě. Kdyby si to tisíckrát někdo nahrál na magnetofon, nebylo by to ono. To se nedá napsat, to se nedá reprodukovat...

Bohužel ty okamžiky se krátily. V posledním období života říkal: Víte, někdo mi vyjídá mozek lžičkou. To mělo samozřejmě prapůvod v jeho zranění, které utrpěl za mlada v Poldovce, ale bylo to i o tom, že už neměl pro co žít.“

Na závěr svého vyprávění se Oldřich Hamera zmínil i o doktorově konci. Když ho byl v posledních dnech v nemocnici navštívit, začal mu tykat, ač mu celý život důsledně vykal, a v náznamech hovořil o sebevraždě. V podstatě se s ním rozloučil. Jak to dopadlo, všichni víme.

Byl to úžasný společník

Zdeněk Eliáš

„Moje seznámení s Boganem bylo jednoduché,“ vzpomíná **Zdeněk Eliáš**, Hrabalův soused z Kerska. „Koupil vedle nás v Kersku chatu, v níž nebylo nic, než dvě lehátka, protože ty původní majitelky přijížděly jen když bylo hezky, chvíli se slunily a zase jely domů. První co bylo, že na tátu zavolal přes plot, jestli by mu nepůjčili šoufek. V té době jsem byl na vojně, máma mi napsala, že máme nového souseda a že je to spisovatel.“

Eliška byla velmi příjemná paní, začala se s mojí matkou kamarádit. Byli jsme zkrátka dobří sousedé.

Když jsem se vrátil z vojny, tak jsem ho jenom tak okukoval, jako zajímavého člověka. Velmi brzy mi ale nabídl tykání. Často jsme si povídali – byl to úžasný společník.

Posledních deset let, poté, co ovdověl, tak u nás trávil hodně času. Prokecali jsme celé dny. To bylo teprve zajímavé, protože jeho vědomosti byly fenomenální. Říkal mi, že mě vzdělá proti mé vůli. On se vzdělával celý život. Už při studiu práv navštěvoval filosofické přednášky. Zajímal se o malířství a umění vůbec, literaturu, hudbu, sport. Měl

to v hlavě srovnané tak, že by mohl vyučovat na střední škole (I vejš, podotkl Oldřich Hamera)...

Rád jsem ho poslouchal. S oblibou vyprávěl i vtipy, třeba ty židovské, které měl nejradši. Také recitoval poezii, třeba Jesenina. Toho měl rád.

...Když jsem se ho zeptal, jak se má, s oblibou říkával: Ráno sebevražda, odpoledne jedno, druhý, třetí, čtvrtý pivo až do večera, večer Štědrý den... ráno sebevražda... V posledních letech předstíral, že je to jeho život, ale samozřejmě nebyl. On pil, to je fakt, nikdy se netajil tím, že má rád pivo, dal si i skleničku něčeho tvrdého – měl rád vodku, voděňku, jak říkal, a dobrou whisky, ale opilec, jak o něm mnozí hovoří, v žádném případě nebyl. On když nechtěl, tak zkrátka nepil. Když přijel ráno do Kerska, tak si dal těch pár piv až odpoledne...

Když pak, v posledním období, měl velké problémy s chůzí, vodil jsem ho od nás přes zahradu domů. Jednou mi řekl: Prašť tady se mnou, vytrí mi hubu slámou, zavolej koronera, už se mi nechce žít...“

VÝSTAVA V NYMBURSKÉM MUZEU

Přítel Karel Marysko - básník s absolutním sluchem

Ve čtvrtek 4. prosince 2014 se ve Vlastivědném muzeu v Nymburce konala vernisáž výstavy věnované Karlu Maryskovi. Navazuje tak přímo na výstavu o jeho nejbližším souputníkovi Bohumilu Hrabalovi, jehož „stovku“ připomínala. Karel Marysko se narodil přesně

o jeden rok a jeden den později, budeme si tedy v letošním roce připomínat jeho sté výročí narození.

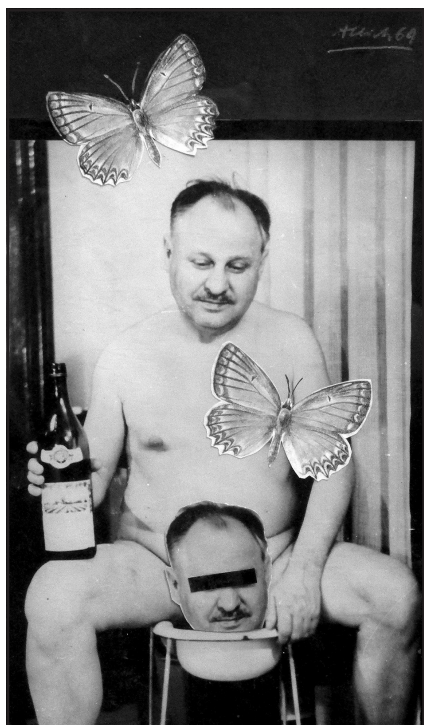
Proto Polabské muzeum Poděbrady připravilo v nymburské pobočce výstavou o jeho životě a především díle. I když se stejně jako jeho přítel Bohumil Hrabal v Nymburce nenarodil, prožil zde své dětství a mládí. Pocházel z muzikantské rodiny Marysků, která bydlela v Nymburce již od poloviny 19. století. V rodině se hrávalo na housle, violu, violoncello, kontrabas, klarinet, trubku a až do 80. let 20. století byli Maryskové součástí hudebního života v Nymburce jako učitelé hudby a členové smyčcových a dechových sdružení. Sám Karel Marysko byl od roku 1944 zaměstnán jako violoncellista Národního divadla, od mládí hrával v nymburském krematoriu i v místních spolcích, psal hudbu pro divadelní spolek Hálek.

Dílo Karla Maryska je rozsáhlé, za života však téměř nepublikoval, k soubornému vydání jeho básní a prózy došlo až po jeho smrti. Mnoho let rozdával

své básně přátelům jako PF, často doprovozené provokativními kolážemi či fotografiemi.

Na výstavě si návštěvníci mohou až do 29. března prohlédnout jak rodinné fotografie a dokumenty, tak ukázky jeho tvorby včetně originálních „menhirů“, které si přivezl ze svého hostování v norském Stavangeru.

Otevřeno je denně mimo pondělí od 9 do 17 hodin.

Jedna z originálních novoročenek Karla Maryska.

Návštěvníci vernisáže měli možnost vyslechnout vzpomínky Maryskova synovce Slávka Sýkory (druhý zprava).

Jak jsem vyráběl, přebíral a následně i předával cenu veletrhu

Na posledním Polabském knižním veletrhu v Lysé nad Labem byla udělena hlavní cena Jiřímu Menzelovi za přínos v oblasti umění za zpracování knih Bohumila Hrabala na filmovém plátně. Pan režisér si nemohl osobně cenu vyzvednout, neboť zrovna režíroval operu v Maďarsku. Byl povolán Václav Neckář - Miloš Hrma z Ostře sledovaných vlaků. I ten se ale na poslední chvíli omluvil a tak moderátor akce Honza Řehounek vyzval mě, abych cenu za Jiřího Menzela převzal. A tak já, keramik, který cenu v podobě sovy na knize s monogramem JM vyrobil a do Lysé přivezl, jsem se stal i obdarovaným. Za pana Menzela jsem poděkoval a s nadsázkou podotkl, že pan režisér bude jistě rád, že vedle světového Oscara teď bude mít doma i cenu Polabského knižního veletrhu.

A co se nestalo! Když se pan Menzel vrátil za pár dní na skok z Maďarska, jel jsem mu cenu předat. Vlidně mě přijal ve svém bytě, ptal se, co nového v Kersku... S cenou jsem ho vyfotografoval a nesměle se zeptal, jestli bych mohl vidět opravdového Oscara. Ochotně mě odvedl do svého „skladu cen“ a tam mi slavnou sošku z roku šedesát osm ukázal. Když jsem Oscara prohlížel, pan režisér odběhl pro sovu a slovy „Můžete si je vyfotit vedle sebe,“ mě šokoval. Náhoda tomu chtěla, že tímto došlo k naplnění mé děkovné řeči v Lysé. Tyto dvě ceny jsou zvětšeny vedle sebe!

Ten den se stal pro mě nezapomenutelným. Když jsem sovu ve svém kerském atelieru vyráběl, nikdy by mě nenapadlo, co všechno s ní ještě zažiji.

Bronislav Kuba

Bohumil Hrabal v psycholitech I.

Psycholit je psychologická úloha vzniklá vytěžením nějakého motivu (literárního, filmového, životopisného). Má nezanedbatelnou edukativní úlohu – pomůže čtenáři podívat se na dílo, event. život autora z jiného úhlu a především pak se na něj napojit ve smyslu „jak se tato zkušenost, zážitek týká mě osobně?“.

Blančina stezka

V roce 1949 se Bohumil Hrabal zamiloval do osmnáctileté Blanky Krauseové, která pracovala jako prodavačka v obchodě vedle domu, kde bydlel. Veškerý volný čas trávili procházkami po Kampě a Starém Městě. Jejich vycházkovou trasu později Hrabal pojmenoval Blančina stezka.

Měli jste či máte i vy podobnou stezku, event. kudy by měla ideálně vést?

Pivoňky

Mladý hrdina novely Obsluhoval jsem anglického krále chodí do bordelu U Rajských. Jednoho večera leží vedle nahé slečny na posteli. Zničehonic vstane, vezme z vázy pivoňku a jejími okvětními kvítky obloží slečnino břicho. Pak přinese zrcadlo, aby se i ona mohla podívat. Je nadšena, řekne mu, že ještě nikdo nesložil takový hold její krásě, a že se do něho těmi květinami zamilovala.

1. Jaký hold jste kdy složili vy?
2. Jaký nejhezčí hold byl složen vaší krásou?

Komín

Maryška, jedna z postav prózy Postřižiny (1980), vyleze na pivovarský komín. Svůj čin vysvětluje takto: „Chtěla jsem vyzkoušet sama sebe, zda jsem ještě nezmalomyslněla, zda jsem ještě schopna udělat to, co mě prvně napadlo.“

Máte ve svém životě podobný komín?

Neviditelná kráska

Když Hrabal začal počátkem 50. let bydlet v Libni, byl fascinován její krásou. Zároveň ho překvapovalo, že když pozoroval tváře ostatních obyvatel periferie, neviděl v nich ani stopu údivu nad tou krásou kolem.

Také jste někdy nechápali, že ostatní mohou být k nějakému kouzlu tak lhostejní?

U Labe

Dodnes nymburští pamětníci vzpomínají, že když byli děti, bral je Hrabal se svým psem na procházky kolem Labe a bavil je historkami.

S kterou osobností byste si přáli být v kontaktu ve svém dětství?

Kouzelná kravata

Hrdina novely Obsluhoval jsem anglického krále pracuje v hotelu Paříž a čas od času si půjčí luxusní kravatu, kterou tam zapomněl některý ze vzácných hostů. Pak vyjde na Příkopy a prochází se, stává se středem zájmu, kravata mu otvírá dveře a srdce lidí (nebo má alespoň takový pocit).

Měli jste také někdy podobný kus?

Petr Bakalář

Filmové dokumenty o hrabalovských divadlech

Sněženek a Hrabalovy miliony

Divadelní soubor Hálek Nymburk uvedl v rámci stoletého výročí narození Bohumila Hrabala divadelní inscenaci *Harlekýnovy milióny* v dramatině Jana Řehounka (v Nymburce, Praze a Polné) a obnovenou premiéru *Slavnosti sněženek*. Obě představení v kvalitní režii Vítky Špinky. O vzniku a realizaci obou těchto divadelních projektů natočil Jiří Vetešík filmové dokumenty, které byly v sobotu 8. listopadu 2014 představeny veřejnosti.

Jiří Vetešík je muž širokého tvůrčího potenciálu. Nejen, že filmy natočil a kompletně zrealizoval (včetně zvuku a střihu), ale v divadelní adaptaci *Harlekýnových miliónů* si zahrál roli doktora Holoubka, což bylo pro natáčení dosti náročné. Před svými výstupy vždy musel nainstalovat kameru na stativ, což mu umožnilo pořídít i záběry, v nichž je sám zachycen.

Na veřejnou projekci s názvem *Sněženek a Hrabalovy milióny*, pravda, nepřišlo mnoho lidí, ale ti kdo zůstali doma, mohou jen litovat. Oba dokumenty, které lze označit za časosběrné, jsou totiž velmi zdařilé a nutno podotknout, že se diváci i dobře bavili.

Snímek *Sněženek* začal vznikat při první čtené zkoušce a zachycuje jak průběh zkoušek, tak dosažení premiéry. Divák jistě zaujme gradace scén, v nichž na jedné straně padá na režiséra beznaděj, když mu na zkouškách absentiují herci, které tam nutně potřebuje, takže to vypadá, že není vůbec možné, aby se všechno do premiéry stihlo. Na straně druhé pak jsou to záběry zkoušek s obrovským nasazením všech zúčastně-

ných. Například při zkoušení scény, v níž se příslušníci obou mysliveckých sdružení přetahují o zastřeleného divočáka, kterého ovšem v tu chvíli představuje batoh, či zkouškách myslivecké pranice, kde to vypadá, že si opravdu ublíží. Krásná situace nastává ve chvíli těsně před premiérou, kdy v herecké šatně vládne neskrývaná nervozita. Z ní se úplně vymykají dvě malé holčičky (představitelky žákyň školy, do níž vběhne divočák), které se zcela uvolněně pitvoří do kamery. V následujícím záběru tmy v zákulisí se ozve hláška jedné z nich: Já se z toho asi počůřám. Film vtipně začíná i končí děkovačkou nasnímanou z jeviště, tedy „pozadím“ několika klanějících se herců.

Rovněž dokument *Milióny* začíná prvním setkáním ansámblu s rozdělením rolí a škrtnutím ve scénáři. Pokračuje zkouškami – tady se kameraman více soustředil na vypjaté okamžiky s křikem a gestikulováním režiséra v kontrastu se žánrovými scénami ze zákulisí „jen klídek“. Ptá se rovněž interpretů na jejich vztah k Bohumilu Hrabalovi a jeho tvorbě, stejně jako tomu bylo i v prvním snímku.

„Z tvorby Bohumila Hrabala mám nejradši *Postřižinské pivo!*“ odpověděl s úsměvnou nadsázkou představitel Francina Milan Kubát. Nejkrásnější vyznání ale patřilo Tomáši Březinovi, představiteli Leliho ve *Slavnostech sněženek*: „Co pro mne Hrabal znamená? Nymburk... *Postřižinské pivo*... knížky, filmy... *Kersko*... zkrátka Nymburk!“

Film *Milióny* vrcholí prostřihy z úspěšné premiéry a z hostování na oslavách Hrabalo-

Jirka Vetešík a Vítek Špinka.

vy „stovky“ v divadle Karla Hackera v Praze a na divadelní přehlídce Ostře sledovaná Hrabalova Polná.

Jiří Vetešík spolu s Vítkem Špinkou měli již na konci roku 2013 záměr natočit hraný film *Já si vzpomínám na slunečné dny o Hrabalově dětství*. Bohužel k jeho natočení v důsledku zdravotní rehabilitace Jirky Vetešíka nemohlo dojít. „Máme rest, to nás mrzí, ale slibujeme, že film v roce 2015 určitě zrealizujeme!“ slibují oba.

Přípitek projekci dokumentárního filmu o Harlekýnových miliónech.

Filmové adaptace podle Bohumila Hrabala - 5

SLAVNOSTI SNĚŽENEK

Menzelův film natočený podle povídek Bohumila Hrabala Slavnosti sněženek v roce 1983 nabídl mozaiku pitoreskního dění z lesního městečka Kersko, kde Bohumil Hrabal od roku 1965 vlastnil chatu.

Osnovu filmového příběhu tvoří humorná historka o skolení divočáka, kvůli němuž se hádají a usmiřují dva sousedící myslivecké spolky. Stěžejním obrazem je kančí hostina v restauraci Hájenka, při níž se střídají scény chlapské pranice s furiantstvím obou mysliveckých spolků. Freska žánrových příběhů lidiček, které mají reálný předobraz ve skutečných obyvatelích Kerska, vrcholí krutě groteskní epizodou, v níž zemře pan Leli (Jaromír Hanzlík).

Ve filmu se snoubí menzelovská poetika s realistickým popisem, stylizovaná nadsázka s humornou drobnokresbou lidských povah, události veselé s událostmi smutnými.

Zajímavostí je, že se ve filmu objevili jako herci dva známí režiséři: Jiří Krejčík v roli „rozežraného“ pana Karla a František Vlášil jako starý senilní myslivec. Vynikající jsou herecké výkony Rudolfa Hrušínského – pana France pod jhem křičících ženských, Jaromíra Hanzlíka v roli všudypřítomného a všeho znalého Leliho s nezapomenutelným „máte štěstí, že jedu kolem“, který bez rozpaků rozebere trabanta, narazí sud piva tak, že do poslední kapky vystřiká, aby nakonec zemřel proto, že nechtěl vylít polívku, kterou uvařil svým kamarádům. I na Ferdinanda Havlíka s hláškou akademického malíře Junka: „Závidíte mi, že jsem udělal slabikář pro děti, podle kterého se učej už deset let,“ není možné zapomenout, stejně jako na Josefa Somra, jenž jako kapitán SNB vypustí opilým cyklistům duše, a pak jim přinese nové ventilky. Za zmínku stojí například i neherci Jilemnický – Fiala, kteří jako Pat a Patašon chodí po Kersku a na všechno malují nápis Zahradkáři Kersku. V jedné scéně se objevuje i sám pan Hrabal, kterak se svou oblíbenou starou nádražáckou čepicí na hlavě šoufkem vybírá ze septiku za chatou močůvkou.

Režisér Jiří Menzel na jedné ze svých besed vzpomínal, že zrod Slavností sněženek nebyl vůbec jednoduchý. Již delší dobu měl záměr natočit Postřižiny (1976), ale nemohl tento nápad prosadit. Protože ho ale kniha Slavnosti sněženek (1978) velmi oslovila, zajel za panem Hrabalem a spolu napsali scénář. Když už ho měli hotový, řekli producenti, že by radši Postřižiny. Natočil tedy v roce 1980 Postřižiny. A protože měly úspěch, žádali okamžitě i Slavnosti sněženek. Takže na ně také došlo.

Scénář: Jiří Menzel a Bohumil Hrabal

Režie: Jiří Menzel

Kamera: Jiří Macák,

Hudba: Jiří Šust.

Osoby a obsazení:

Jarín Franc – Rudolf Hrušínský, paní Francová – Božena Holíšová, dcera Francových – Blanka Lormanová, její malý synek – Vašík Zahradka, Leli – Jaromír Hanzlík, Leliho družka – Johanna Tesařová, kapinán VB Vyhňálek – Josef Somr, řezník – Petr Čepek, Jelišek – Milošlav Štibich, traktorista Janeček – Petr Brukner, traktoristův pomocník – Rudolf Hrušínský ml., drogistka – Evžen Jegerov, pan Líman – Bořík Procházka, hostinský Láďa Novák – Jiří Schmitzer, Nováková – Marie Spurná, hostinských dcera – Pavla Vaňourková, pan Karel – Jiří Krejčík, starý myslivec – František Vlášil, akademický malíř Junek – Ferdinand Havlík, penzista trnka – Jaroslav Vozáb, cestář Procházka – František Řehák, učitelka – Libuška Šafránková, vedoucí prodejny Jednota – Zdena Hadrboľcová, paní Beníková – Zora Jiráková, Holý – Pavel Vondruška, Macháček – Ladislav Křiváček, Bubeník – Miroslav Kořínek, řidič trabanta – Zdeněk Svěrák, Adamec – Zdeněk Srstka, Brožek – Jaroslav Klenot, Coufan – Jiří Kasík, Danda – Jaroslav Vlk, pan Eliáš – Jaroslav Tomsa, muž vynášející septik – Bohumil Hrabal, brýlatá turistka – Vlasta Kahovcová, zahradkáři Kersku – Vladimír Jilemnický a Jiří Fiala, žena u zastávky autobusu – Věra Kutifelová. V dalších rolích Václav Ascheri, Jiří Glos, Josef Cabrnok, Ladislav Daněček, Oldřich Petrák, Josef Vojáček...

Pokud by někoho zajímaly bližší informace o vzniku filmu, najde je v knize Bronislava Kuby Slavnosti sněženek – lidské osudy a odhalená tajemství v Hrabalově Kersku.

Film Slavnosti sněženek vstoupil do povědomí široké veřejnosti rovněž nezapomenutelnými hláškami:

- To je dost, žes nás taky jednou vyvez, žes udělal něco pro rodinu!
- Jak by tady bylo krásně! Kdyby tu nebyly ty zatracené vosy!
- Pani, já jsem akademické malíř, já žádný prdýlky nespravuju.
- To zas bude v álejích nablito!
- Nekupte to, když je to tak výhodný...
- To je jako návrat osleplých Bulharů do vlasti.
- Když jsem byl maličký, to jsem byl geniální. Když se pan farář ptal, jaké jsou největší katolické svátky, tak jsem řek, když je zabít prase.
- Já sem vás varoval, já sem vám to říkal, já na co přidu, tak to sežeru.

Hrabalovo Kersko

letos proběhne v sobotu 23. května.

Zpravodaj Klubu čtenářů Bohumila Hrabala Nymburský pábítel č. 51, leden 2015. Registrace: MK ČR E 1088777. Vydavatel: Městská knihovna, Palackého 1749, 288 02 Nymburk, tel.: 325 512 723. Šéfredaktor: Jan Řehounek, Všechlapská 1666/6, 288 02 Nymburk, tel. 603 238 523, e-mail: jan.rehounek@seznam.cz. Grafické zpracování: Vladimír Ječná 26, 288 02 Nymburk, tel.: 603 415 060, www.kviz.cz, e-mail: kviz@nymburk.cz. Tisk: Tiskárna Marie Blechová, Potoční ul., 288 02 Nymburk, tel.: 325 513 025. Pro členy Klubu čtenářů Bohumila Hrabala zdarma, volně prodejné výtisky 10 Kč. Náklad 200 ks.